

PROVOCĂRI ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR MILITAR ROMÂNESC ÎN ETAPA INTEGRĂRII DEPLINE A ȚĂRII NOASTRE ÎN NATO ȘI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

CHALLENGES FOR THE ROMANIAN HIGHER MILITARY EDUCATION AT THE STAGE OF FULL INTEGRATION INTO NATO AND EUROPEAN UNION

Drd. Mihaela POPESCU*

Strategia de Transformare a Armatei României prevede trei etape de parcurs pentru asigurarea succesului procesului de transformare a Armatei României și sincronizarea acestuia cu transformarea NATO și a Uniunii Europene, perioada 2016 - 2025 fiind „Etapa integrării depline în NATO și Uniunea Europeană”. Acest articol prezintă orientările la nivelul NATO și al Uniunii Europene în domeniul învățământului superior militar și măsurile care se impun la nivel național pentru compatibilizarea deplină a învățământului superior militar românesc cu cel din spațiul euroatlantic.

In order to succeed in the process of Romanian Armed Forces transformation, there are three stages to be followed, and the period 2016 – 2025 is „The stage of full integration into NATO and European Union”, as mentioned in the document “Romanian Armed Forces Transformation Strategy”. This paper presents NATO and European Union views on higher military education and our opinion on the actions to be taken at national level, in order to get full compatibility with the higher military education in Euro-Atlantic space.

Cuvinte-cheie: învățământ superior militar; transformarea Armatei României.

Keywords: higher military education; Romanian Armed Forces transformation.

Integrarea deplină a României în NATO și în Uniunea Europeană este un deziderat al perioadei 2016 - 2025, care presupune reprezentarea Armatei României în toate structurile euroatlantice și contribuția românească semnificativă la formularea și la atingerea obiectivelor acestor structuri.

Analiștii militari încearcă să schițeze trăsăturile războiului viitorului, într-un context în care vulnerabilitățile, riscurile și amenințările de tip clasic vor coexista cu provocările actuale: globalizarea, terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, criminalitatea organizată, catastrofele naturale, conflictele și crizele internaționale. Pentru a face față acestor provocări, cerințele pentru structura de forțe a Armatei României sunt: adaptabilitatea, superioritatea informațională și viteza de reacție, compunerea

modulară, gradul ridicat de dislocare, capacitatea de a acționa întrunit, capacitatea de a desfășura concomitent și în mod susținut misiuni de luptă, de mică sau mare intensitate, în cadrul aceluiași spațiu de angajare¹.

Din această perspectivă, învățământul superior militar românesc trebuie să asigure resursa umană pregătită să acționeze atât împotriva amenințărilor convenționale, cât și a celor asimetrice, independent sau în cadrul NATO. *Strategia de Transformare a Armatei României* prevede trei etape de parcurs pentru asigurarea succesului procesului de transformare a Armatei României și sincronizarea acestuia cu transformarea NATO și a Uniunii Europene:

a) etapa finalizării restructurărilor de bază (2005 - 2007);

b) etapa integrării operaționale în NATO și în Uniunea Europeană (2008 - 2015);

c) etapa integrării depline în NATO și în Uniunea Europeană (2016 - 2025)².

*Casa Corpului Didactic Cluj-Napoca;
Colegiul Economic „Julian Pop” Cluj-Napoca
e-mail: mihaela.popescu2012@yahoo.com

Obiectivele Strategiei de transformare a Armatei României în domeniul învățământului superior militar și măsuri care se impun în etapa 2016-2025

Strategia de transformare a Armatei României prevede pentru domeniul „Managementul resurselor de apărare”, subdomeniul „Resurse umane”, obiectivul specific „Remodelarea învățământului militar”, care presupune „realizarea unui sistem suplă, eficient și economic, în acord cu necesarul de formare și dezvoltare profesională a personalului Armatei, precum și compatibilizarea deplină a învățământului militar românesc cu învățământul național și cu cel din spațiul euroatlantic, concomitent cu promovarea și dezvoltarea valorilor și tradițiilor Armatei României”³.

Pentru fiecare obiectiv al etapei 2016 - 2025⁴ sunt schițate, în continuare, orientările la nivelul NATO și măsurile care, în opinia noastră, se impun la nivel național pentru compatibilizarea deplină a învățământului superior militar românesc cu cel din spațiul euroatlantic. De asemenea, m-am raportat și la orientările în domeniu la nivelul țărilor Uniunii Europene, având în vedere atenția deosebită pe care uniunea o acordă învățământului ca mijloc de realizare a dezideratului „creștere inteligentă: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare”⁵.

Obiectivul 1 *Definitivarea și implementarea prevederilor, publicațiilor, standardelor și cerințelor NATO privind organizarea și desfășurarea învățământului militar*

La nivelul NATO se elaborează standarde și cerințe, publicate în documente precum: STANAG (*Standardization Agreement*), AACP (*Allied Acquisition Practices Publication*), AAP (*Allied Administrative Publication*), AASTP (*Allied Ammunition Storage and Transport Publication*), AECTP (*Allied Environmental Conditions and Test Publications*), AEDP (*Allied Engineering Documentation Publication*), AJP (*Allied Joint Doctrine*), AOP (*Air Operation Procedures*), AQAP (*Allied Quality Assurance Procedure*), ARMP (*Allied Reliability and Maintainability Publication*), ATP (*Allied Tactical Publication*), AdatP (*Allied Data Publication*).

Comisia Europeană publică periodic documente privind organizarea și desfășurarea învățământului superior, referitoare la: organizarea pe trei trepte

(licență, masterat, doctorat), implementarea sistemului ECTS, recunoașterea diplomelor, mobilitatea studenților și cadrelor didactice, cercetarea științifică, formarea continuă etc.

Pentru implementarea prevederilor, publicațiilor, standardelor și cerințelor NATO, la nivelul învățământului superior militar din România, se impun următoarele măsuri:

- revizuirea periodică a curriculum-ului, în acord cu cerințele și standardele formulate la nivelul NATO și al Uniunii Europene;
- adaptarea permanentă a strategiilor și a planurilor manageriale ale instituțiilor de învățământ superior militar la cerințele Comisiei Europene privind organizarea și desfășurarea învățământului superior.

Obiectivul 2 *Alinierea procesului de formare și dezvoltare profesională a personalului militar, cu cel practicat în țările membre NATO*

„Bi-SC 75-2 Education and Training Directive” este un ghid privind educația și instrucția, care are scopul de a asigura o abordare comună la nivelul țărilor NATO, în domeniul educației și instrucției trupelor, pentru operațiile prezente și viitoare⁶. Principalele prevederi ale acestui document în domeniul învățământului superior sunt:

- Descurajarea nucleară, forța de răspuns NATO (operații specifice Articolului 5 și operații de răspuns la crize), formarea liderilor și dezvoltarea capacităților reprezintă priorități pentru educație și instrucție⁷.
- Se pune accentul pe transferabilitate, în sensul de preluare la nivel național a produselor educaționale pe care Alianța le-a dezvoltat deja, considerându-se că aceasta este o abordare pragmatică și în acord cu conceptul/filozofia Smart Defence. În acest sens, se prevede crearea unui cadru pentru acordarea de credite pentru descrierea, măsurarea și compararea rezultatelor învățării care va respecta standardele internaționale de educație și asigurarea calității (International Educational Standards and Ensuring Quality Assurance)⁸.
- Este încurajată utilizarea standardelor privind asigurarea calității și acreditarea programelor de educație și instruire, pentru că astfel se contribuie la asigurarea interoperabilității⁹.
- Pentru perfecționarea pregătirii ofițerilor este important spijinul acordat de către experții din centrele de excelență NATO și din consorțiul/

parteneriatul centrelor de educație și de formare (*Partnership Training and Education Centres*).

- e-Learning și Blended Learning sunt metode utile în procesul de învățare care vor beneficia de o atenție sporită, având în vedere avantajele pentru utilizatori: flexibilitate, eficiență, posibilitatea de a accesa o paletă largă de resurse.

În ceea ce privește orientările la nivelul Uniunii Europene, reținem faptul că, pentru perioada de programare 2014 - 2020, Ministerul Fondurilor Europene a decis finanțarea unor activități în domeniul educațional care au în vedere:

- exploatarea noilor tehnologii de informare și comunicare în educație;
- reformarea managementului resurselor umane în sistemul educațional;
- învățarea pe tot parcursul vieții¹⁰.

O recomandare a Grupului pentru Modernizarea Învățământului Superior este aceea de a asigura certificarea pregătirii pedagogice a tuturor cadrelor didactice din învățământul superior până în 2020¹¹.

La nivelul Uniunii Europene a fost lansat U-Multirank, un instrument de clasificare a universităților bazat pe performanța în cinci domenii: reputația în domeniul cercetării, calitatea predării și învățării, internaționalizarea, transferul de cunoștințe și contribuția la dezvoltarea regională¹². Instrumentul a fost lansat în 2013 și utilizarea sa va fi extinsă, în scopul sprijinirii studenților în alegerea universității în cunoștință de cauză.

Strategia Europa 2020 prevede, printre altele, promovarea recunoașterii învățării nonformale și informale¹³. De asemenea, se consideră prioritară consolidarea sistemului european de credite transferabile (ECTS), pentru a îmbunătăți recunoașterea studiilor în străinătate¹⁴.

În vederea alinierii învățământului superior militar românesc la cel practicat în țările membre NATO și UE se impun următoarele măsuri:

- actualizarea permanentă a conținuturilor învățării, cu accent pe operații specifice Articolului 5 și operații de răspuns la crize;
- adaptarea la viitorul cadru NATO privind acordarea de credite pentru descrierea, măsurarea și compararea rezultatelor învățării;
- echivalarea tuturor specializărilor acreditate cu specializările din instituții de învățământ superior civile;
- crearea unor centre pentru evaluarea și certificarea rezultatelor învățării în context

nonformal și informal¹⁵;

- dezvoltarea activității Departamentului Regional de Studii pentru Managementul Resurselor de Apărare (DRESMARA) și a Departamentului Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale care funcționează în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”;

- dezvoltarea activității centrelor de limbi străine din cadrul instituțiilor de învățământ superior militar și înființarea unor astfel de centre acolo unde acestea nu există (cu mai mult accent pe studierea celei de-a doua limbi străine);

- dezvoltarea cooperării cu instituții similare din spațiul euroatlantic și nu numai, cu scopul schimbului de bune practici, valorificării produselor educaționale existente la nivelul NATO și organizării în parteneriat a unor cursuri de pregătire în domeniul apărării;

- analiza oportunității pentru instituțiile de învățământ superior militar de a utiliza instrumentul U-Multirank, în vederea clasificării la nivel european;

- utilizarea unor metode de predare-învățare-evaluare care valorifică potențialul noilor tehnologii de informare și de comunicare (*e-Learning* și *Blended Learning*) și care permit dobândirea de către studenți a unor competențe transversale (capacitatea de adaptare, capacitatea de a reacționa rapid, capacitatea de a gestiona situații de criză în condiții de incertitudine, leadership, abilități de comunicare, autonomia învățării, deschiderea spre învățarea pe tot parcursul vieții);

- diversificarea activităților de cooperare dintre instituțiile de învățământ superior militar pe domeniul operațiilor întrunite;

- realizarea de investiții în baza materială atât a celei privitoare la tehnica de luptă, cât și a celei care sprijină e-Learning și Blended-Learning;

- găsirea unor soluții, în cadrul parteneriatelor la nivelul UE, pentru punerea în comun a unor elemente ale bazei materiale destinate practicii studenților militari;

- stimularea și susținerea participării la programele internaționale de cercetare și tehnologice în domeniul apărării și securității coordonate de către NATO și de către Uniunea Europeană;

- atragerea în sistemul de învățământ superior militar a celor mai buni specialiști în domeniul militar, prin măsuri care vizează motivarea acestora;

- formarea continuă a cadrelor didactice din instituțiile de învățământ superior militar pe componenta pedagogică.

Obiectivul 3 Dezvoltarea învățământului distribuit la distanță

Comandamentul Aliat pentru Transformare al NATO (*Allied Command Transformation*) organizează programe de educație și formare care utilizează abordarea e-NATO: eficient, eficace, la prețuri accesibile și deschis. Sub egida NATO se derulează o serie de programe de formare prin sistemul învățământului deschis la distanță: e-ITEP (*Electronic Individual Training and Education Programme*), ETOC (*Education and Training Opportunities Catalogue*), e-Learning (*e-Learning Program Learning Management System*), NTG (*portalul NATO Training Group*), eMTEP (*Electronic Military Training and Exercise Programme*), e-ISAF (*International Security Assistance Force*)¹⁶.

Catalogul oportunităților de educație și de formare NATO (ETOC) include oferta centrelor NATO, a partenerilor săi și a altor organizații internaționale, cu scopul conectării la comunități care împărtășesc aceleași interese, în spiritul abordării cuprinzătoare (*Comprehensive Approach*). Cursurile pentru învățământ distribuit la distanță se găsesc pe portalul <http://jadr.act.nato.int>, iar informațiile referitoare la cursurile derulate în sistem e-Learning se găsesc pe portalul <http://www.e-NATO.net>¹⁷. Scopul învățământului distribuit la distanță este de a asigura instrumente pentru învățare în sistem sincron și asincron, oricând, oriunde și la cerere¹⁸.

Comisia Europeană sprijină dezvoltarea învățământului distribuit la distanță, considerându-l o facilitare a erei digitale atât pentru formarea inițială, cât și pentru formarea continuă. Agenda Digitală pentru Europa 2020 este una dintre inițiativele Strategiei Europa 2020, care are scopul de a susține exploatarea potențialului TIC în mai multe domenii, inclusiv în educație. Asociația Europeană a Universităților de Învățământ la Distanță (EADTU – *European Association of Distance Teaching Universities*), promovează învățământul deschis și la distanță, acordând sprijin membrilor asociației în vederea cooperării acestora. Comisia Europeană de Legătură în Domeniul Învățământului la Distanță Online (*European Online Distance Learning*

Liaison Committee) facilitează schimbul de opinii în domeniul învățământului deschis și la distanță, precum și implementarea unor proiecte și programe pentru integrarea TIC în educație.

Deoarece utilizarea de către cadrele didactice a platformelor pentru învățământul distribuit la distanță necesită competențe specifice, Grupul pentru Modernizarea Învățământului Superior recomandă sprijinirea lor în acest sens¹⁹.

În vederea dezvoltării învățământului distribuit la distanță, la nivelul învățământului superior militar din România se impun următoarele măsuri:

- diseminarea oportunităților de formare continuă în rândul ofițerilor români, așa cum sunt acestea prezentate în Catalogul oportunităților de educație și de formare NATO (*ETOC – Education and Training Opportunities Catalogue*);

- implementarea unor proiecte și programe finanțate de Comisia Europeană pentru integrarea TIC în educație și folosirea instrumentelor ADL;

- dezvoltarea ofertei de cursuri distribuite la distanță prin platforma ILIAS de către Universitatea Națională de Apărare „Carol I” și implicarea în această activitate a celorlalte instituții de învățământ militar superior din țară;

- cooperarea cu instituții similare din spațiul euroatlantic, în vederea dezvoltării de platforme de învățare în sistem ADL;

- derularea unor activități de formare continuă pentru cadrele didactice, în vederea dezvoltării competențelor necesare utilizării platformelor pentru învățământul distribuit la distanță.

Obiectivul 4 Eficientizarea fluxului informațional și a cooperării între instituțiile militare de învățământ

La nivelul NATO, Programul pentru educație și dezvoltare în domeniul securității (*Defence Education and Enhancement Programme – DEEP*) asigură colaborarea dintre experții în educație militară din țările NATO și a celor partenere, pentru dezvoltarea curriculumului și a metodelor de învățare. Anual are loc conferința comandantilor instituțiilor militare de învățământ superior, cu scopul promovării cooperării dintre aceste instituții și facilitarea schimbului de experiență și bune practici. Ediția din mai 2014 a acestei conferințe s-a desfășurat la Universitatea Națională de Apărare „Carol I” din București și a reunit reprezentanți ai instituțiilor de învățământ superior

militar din lume, reprezentanți ai Centrului pentru Politică de Securitate de la Geneva și ai Centrului European pentru Studii de Securitate „George C. Marshall”, precum și reprezentanți ai unor instituții nonguvernamentale și parteneri globali.

În Rezoluția Parlamentului European din 12 septembrie 2013 referitoare la structurile militare ale UE – situația actuală și opțiuni viitoare, sunt câteva precizări legate de învățământul militar, încurajându-se următoarele inițiative:

- participarea instituțiilor europene de educație și instrucție militară la programul Erasmus;
- schimburile de tineri ofițeri prin programul Erasmus militar;
- organizarea comună de cursuri de pregătire în domeniul apărării²⁰.

Una dintre inițiativele cele mai importante ale Uniunii Europene este programul ERASMUS +, un program în domeniul educației, formării profesionale, tineretului și sportului, care se derulează în perioada 2014 - 2020. Programul prevede trei acțiuni-cheie: mobilități pentru învățare; cooperare pentru inovare și schimb de bune practici; sprijin pentru reforma politicilor.

În ceea ce privește participarea studenților la schimburile dintre universități, se prevede ca până în 2020 proporția celor care încheie o perioadă de studii sau de formare în străinătate să fie de 20% din totalul acestora²¹.

O altă inițiativă europeană este *Exchange of Military Young Officers (Erasmus militar)*, care are scopul de a sprijini formarea elitelor militare în domeniul asigurării interoperabilității și pentru a facilita dezvoltarea unei culturi a apărării și securității europene.

U-map este un instrument creat pentru descrierea universităților din Europa și oferta lor educațională, în vederea eficientizării fluxului informațional și a cooperării dintre instituțiile de învățământ superior din Europa²².

Un raport al Agenției Executive pentru Educație, Audiovizual și Cultură P9 Eurydice specifică necesitatea unui echilibru în fluxurile de mobilitate, la primire și la trimitere²³. De asemenea, documentul prezintă câteva obstacole pentru mobilități care vor trebui înlăturate în perioada următoare: finanțarea, recunoașterea, competențele lingvistice, organizarea curriculumului/studiilor, aspecte juridice, informarea deficitară, situația personală a studenților²⁴.

În vederea eficientizării fluxului informațional și a cooperării cu instituțiile militare de învățământ superior din NATO și Uniunea Europeană, la nivelul învățământului superior militar din România se impun, în opinia mea, următoarele măsuri:

- participarea activă a reprezentanților DRESMARA la acțiunile Programului pentru educație și dezvoltare în domeniul securității;
- analiza oportunității pentru instituțiile de învățământ superior militar de a deveni membre U-map <http://www.u-map.org/>;
- creșterea numărului de studenți militari participanți la mobilitățile Erasmus +, pentru atingerea unei rate a mobilităților de cel puțin 20% din numărul total al studenților;
- echilibrarea balanței de mobilități, prin creșterea atractivității programelor de studii pentru studenții militari din străinătate;
- participarea cadrelor didactice la vizite de studiu în instituții de învățământ similare și la manifestări științifice internaționale dedicate pedagogiei militare;
- dezvoltarea competențelor cadrelor didactice din instituțiile de învățământ militar pe domeniul managementului de proiect, în vederea valorificării oportunităților de cooperare cu instituții similare, prin programul de finanțare al Comisiei Europene pentru perioada de programare 2014 - 2020.

Concluzii

Așadar, pentru atingerea obiectivelor prevăzute în *Strategia de Transformare a Armatei României* pentru etapa 2016 - 2025, în domeniul învățământului superior militar sunt necesare măsuri pe trei coordonate:

a) *Organizarea rețelei instituțiilor de învățământ*

- dezvoltarea ofertei educaționale și actualizarea specializărilor acreditate, conform nevoilor identificate atât la nivel național, cât și la nivelul NATO și al Uniunii Europene;
- acreditarea unor specializări care să își găsească echivalentul în specializările din instituțiile de învățământ superior civil;
- crearea cadrului pentru recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării în context nonformal și informal;
- dezvoltarea cooperării între instituțiile de învățământ superior militar din România.

b) *Cadrul pedagogic*

- adaptarea permanentă a curriculum-ului la cerințele și standardele NATO și UE, cu respectarea principiilor învățării centrate pe student;

- utilizarea unor metode de predare-învățare-evaluare care permit dobândirea de către studenți a unor competențe transversale;

- redimensionarea ponderii activităților practice și teoretice în pregătirea studenților militari;

- acordarea unei atenții sporite studiului limbilor străine, cu mai mult accent pe a doua limbă străină;

- utilizarea avantajelor oferite de noile tehnologii de informare și comunicare, precum și de sistemul de învățământ distribuit la distanță;

- dezvoltarea cooperării cu instituții de învățământ superior similare și creșterea numărului de studenți și cadre didactice participante la mobilități;

- dezvoltarea cercetării științifice și implicarea mai consistentă a studenților în acest domeniu;

- participarea la programele internaționale de cercetare în domeniul apărării și securității, coordonate de NATO și Uniunea Europeană;

- dezvoltarea și înnoirea bazei materiale.

c) *Perfecționarea pregătirii ofițerilor*

- dezvoltarea ofertei de cursuri de formare continuă care utilizează sistemul de învățământ distribuit la distanță;

- diseminarea oportunităților de formare continuă în rândul ofițerilor români, așa cum sunt acestea prezentate în Catalogul oportunităților de educație și formare NATO;

- organizarea unor cursuri de formare continuă în domeniul apărării, în parteneriat cu instituții de învățământ superior militar din țările NATO și UE;

- creșterea numărului de mobilități în cadrul inițiativei europene *Exchange of Military Young Officers (Erasmus militar)*.

Consider că integrarea deplină a României în NATO și în Uniunea Europeană depinde în mare măsură de integrarea prin educație, aceasta fiind componenta „soft” a oricărei strategii care privește realizarea unei structuri de forțe la nivel național capabile să acționeze întrunit și să participe la operații multinaționale.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822,

cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” – Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – „SmartSPODAS”.

NOTE:

1 P. Duțu, C. Bogzeanu, *Strategia militară a României în contextul noilor repere europene și euroatlantice de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p. 85.

2 *Strategia de Transformare a Armatei României*, Statul Major General, București, 2007, pp. 15-16.

3 *Strategia de Transformare a Armatei României*, Statul Major General, București, 2007, p. 16.

4 *Strategia de transformare a Armatei României*, Statul Major General, 2007, p. 16.

5 *Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, Comisia Europeană, Bruxelles, 2010, p. 5.

6 NATO, *Bi-SC 75-2 Education and Training Directive*, 2013, p. 1.

7 *Ibidem*, pp. 14-15.

8 NATO, *Bi-SC 75-2 Education and Training Directive*, 2013, p. 21

9 *Ibidem*, p. 33.

10 *Romanian Partnership Agreement for the 2014 - 2020 Programming Period*, Ministry of European Funds, March 2014, pp. 49-50.

11 *Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions*, High Level Group on the Modernisation of Higher Education, Luxembourg, 2013, p. 64.

12 <http://epthinktank.eu/2013/10/08/university-ranking-and-u-multirank/> accesat la 14 iulie 2014.

13 *Strategia Europa 2020*, Comisia Europeană, Bruxelles, 2010, p. 16.

14 Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul economic și social și Comitetul regiunilor – Sprijinirea creșterii și a ocupării forței de muncă – un proiect pentru modernizarea sistemelor de învățământ superior din Europa, Comisia Europeană, Bruxelles, 2011, p. 13.

15 T. Popa, T. Pleșanu, *The Importance and Necessity of Attracting Funds to the Romanian Ministry of National Defence*, în The 10th International scientific Conference „Strategies XXI” Strategic Changes in Security and International Relations, Vol. 3, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2014, p. 183.

16 <http://www.act.nato.int/e-management>, accesat la 16 iulie 2014.

17 NATO, *Bi-SC 75-2 Education and Training Directive*, 2013, p. 22.

18 K. Viereck, *NATO's Global Training Architecture*, în The 6th International Conference on ICT for Development, Education and Training, Dar es Salaam, Tanzania, 2011, p. 5.

19 *Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education*

institutions, High Level Group on the Modernisation of Higher Education, Luxembourg, 2013, p. 66.

20 *Rezoluția Parlamentului European din 12 septembrie 2013 referitoare la structurile militare ale UE: situația actuală și opțiuni viitoare (2012/2319(INI))*, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0381+0+DOC+XML+V0//RO>, accesat la 17 iunie 2014.

21 *Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul economic și social și Comitetul regiunilor – Sprijinirea creșterii și a ocupării forței de muncă – un proiect pentru modernizarea sistemelor de învățământ superior din Europa*, Comisia Europeană, Bruxelles, 2011, p. 7.

22 <http://www.u-map.org/> accesat la 16 iulie 2014.

23 *Spațiul European al Învățământului Superior în 2012: Procesul Bologna. Raport de implementare*, Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA) P9 Eurydice, Brussels, 2012, p. 161.

24 *Ibidem*, pp. 165-167.

BIBLIOGRAFIE

Strategia de Transformare a Armatei României, Statul Major General, București, 2007.

NATO Bi-SC 75-2 Education and Training Directive, 2013.

Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul economic și social și Comitetul regiunilor – Sprijinirea creșterii și a ocupării forței de muncă – un proiect pentru modernizarea sistemelor de învățământ superior din Europa, Comisia Europeană Bruxelles, 2011.

Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, Comisia Europeană, Bruxelles, 2010.

Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions, High Level Group

on the Modernisation of Higher Education, Luxembourg, 2013.

Romanian Partnership Agreement for the 2014 - 2020 Programming Period, Ministry of European Funds March 2014.

Rezoluția Parlamentului European din 12 septembrie 2013 referitoare la structurile militare ale UE: situația actuală și opțiuni viitoare 2012/2319(INI).

Spațiul European al Învățământului Superior în 2012: Procesul Bologna. Raport de implementare, Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură P9 Eurydice, Brussels, 2012.

Mandache R.A., Bojor L., *Land Forces officers Training Between Full Spectrum Combat and Irregular Conflict*, în The 10th International scientific Conference „Strategies XXI” Strategic Changes in Security and International Relations, Vol. 3, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2014.

Popa T., Pleșanu T., *The Importance and Necessity of Attracting Funds to the Romanian Ministry of National Defence*, în The 10th International scientific Conference „Strategies XXI” Strategic Changes in Security and International Relations, Vol. 3, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2014.

Viereck K., *NATO's Global Training Architecture*, în The 6th International Conference on ICT for Development, Education and Training, Dar es Salaam, Tanzania, 2011.

<http://epthinktank.eu/2013/10/08/university-ranking-and-u-multirank/> accesat la 14 iulie 2014.

<http://www.act.nato.int/e-management> accesat la 16 iulie 2014.

<http://www.u-map.org/> accesat la 16 iulie 2014.